

3. Ympäristönsäästäjän versio värileikistä

- Maahan piirretään kaksi viivaa 20-30 metrin päähän toisistaan.
- Leikkijät asettuvat toiselle viivalle vierekkäin.
- Leikin vetäjä asettuu noin 30 metrin päähän leikkijöistä toiselle viivalle.
- Leikissä pääsee etenemään ympäristötekojen kautta, kun normaalissa värileikissä edetään, jos on ohjaajan kertomaa väriä vaatteissa.
- Leikin ohjaaja kysyy seuraavia kysymyksiä:
 - Se, joka on käynyt kirpputorilla ostoksilla, saa ottaa askelen eteenpäin.
 - Jos on tänään syönyt lautasen tyhjäksi, saa ottaa pupun loikan eteenpäin.
 - Se, joka sammuttaa valot, kun ei ole huoneessa saa ottaa hiiren askeleen eteenpäin.
 - Jos on käynyt kirjastossa lainaamassa kirjoja kuukauden sisällä (tavaroiden yhteiskäyttö on hyvästä, sillä silloin niitä ei tarvitse valmistaa niin paljon)
 - Jos huolehtii leluista/tavaroista hyvin
 - Leikkii joka päivä sellaisia leikkejä, joissa ei tarvita leluja (esim. hippa, lumiukon tekeminen)
 - Piirtää paperin molemmille puolille/Käyttää molemmat puolet
 - Ei heitä roskia luontoon
 - Kerää roskia luonnosta
 - Lajittelee paperin kierrätykseen
 - Lajittelee metallit kierrätykseen
 - Kävelee tai pyöräilee kouluun/päiväkotiin
- Lapsi, joka pääsee ensimmäisenä ohjaaja luo, on leikin voittaja.

4. Paperinkierrätysjumppa

Kierrätysjumppa sopii käytettäväksi silloin kun puhutaan tuotteiden elinkaaresta. Sen avulla on helppo havainnollistaa, mitä kaikkia elinvaiheita tuotteella voi olla ja miten sitä voi kierrättää tai käyttää uudelleen.

Ennen jumppaa on hyvä selvittää paperin tai muun materiaalin elinkaari osallistujille. Tämän voi tehdä kyselemällä elinkaarta ”takaperin”: Tietääkö kukaan,

- mistä raaka-aineesta paperi on tehty?
- missä se tehdään?
- miten kuljetetaan?
- mistä puut kasvavat ja mitä ne kasvaakseen tarvitsevat?

Ennen jumppaa voi myös piirtää sarjakuvan paperin elinkaaresta.

Jumpassa on tärkeää, että vetäjä eläytyy itse täysillä mukaan ja tekee kaikki liikkeet malliksi muille samalla tarinaa kertoen. Jumppaajille pitää varata tarpeeksi tilaa, jotta haavereilta vältytään. Jumpan aikana on hyvä puhua rauhallisesti ja pitää välillä taukoja. Jumppaliikkeet voivat jatkua ilman puhettakin, ja taustalle voi laittaa soimaan kivaa musiikkia.

Alla oleva tarina on tarkoitettu vain malliksi ja sitä voi muokata oman maun mukaan.

Paperinkierrätysjumpan tarina

Aloittakaa siemenestä. Käperrytään alas pieneksi siemeneksi. Kuinka mukavasti aurinko alkaakaan lämmittää siemenen kiiltävää kylkeä. Ja aah, niin virkistävä vesisade, ihanaa!! Kuinka tunnenkaan kasvavani (nouse vähitellen ylös), oksani kurkottelevat kohti valoa (ojentele käsiäsi kohti kattoa).

Olen jo kasvanut suureksi puuksi ja nähnyt jo kaikenlaisia ilmoja. Nyt paistaa ihanasti aurinko, on oikein mukavaa levitellä lehtiään auringon lämmössä (venyttele käsiäsi eri suuntiin). Mutta voi, tuo pilvi näyttää hurjalta, ja tuulikin yltyy! Voi, kuinka runkoni ja oksani taipuvat tuulen voimasta (venyttele itseäsi eri suuntiin).

Vähitellen tuuli tyyntyy ja aurinko alkaa taas paistaa. Mutta mitä tuolla näenkään: kummallisia koneita (voit laittaa käden silmien päälle ja tähyillä)! Ei kai... kyllä, nuo taitavat olla niitä metsäkoneita, joista olen kuullut muiden puiden kertovan. Voih, nyt ne tulevat tänne metsikköön ja alkavat sahata runkojamme poikki! Kohta minä kaadun, aaaapuuuuuaa (laskeudu samalla lattialle, mahallaan on ehkä parempi jatkaa).

Tunnen, kuinka metsäkoneen suuri kita nostaa minut rekan lavalle ja matka alkaa. Onpa kuoppaista (hyppelehdi ja kiemurtele lattialla), hui, kuinka ravistelee!

Minnehän me olemme menossa? (Lapset voivat vastata, silloin voit varmistaa: Niin tosiaan, tehtaalle.) Tuollahan se matkanpää taitaakin jo häämöttää. Onpas valtava tehdas!

Huuh, rekan lava kallistuu ja me tipahdamme isolle liukuhihnalle sikin sokin (voit nousta ylös välillä ja kallistella eri suuntiin).

Apuuaa, mitkä terät meitä lähestyvät! Nyt taitaa meikäläinen mennä silpuksi (voit heilutella sormiasi silpun merkiksi) No, hengissä vielä ollaan. Mitäs nyt, litistymme aivan littanaksi ja ohueksi (vedä vatsa sisään ja ole mahdollisimman littana). Meistähän tuli paperia!

Ja saamme vielä kuvia ja kirjoitusta pintaamme (painele kirjaimia kroppaasi) Mehän olemme sanomalehtiä!

Ja ei kun taas auton lavalle (voit nousta ylös ja hypätä muka auton lavalle). Onpas taas kuoppainen matka (hyppelehdi). Nyt taitaa vauhti hidastua. Huis vaan postiluukusta sisälle (hyppää uudestaan). Kukas minuun nyt tarttuu? Onpa mukava pieni poika. Oi, kyllä on mukava tulla luetuksi (heiluta käsiä edestakaisin).

Mitäs nyt? Kopsis vaan, minne nyt jouduin (hyppää kyykkyyyn)? Onko tämä se roskis, josta kaverit ovat kertoneet? Ei kai vaan se sekajäteroskis, josta joutuu synkälle ja ikävälle kaatopaikalle? Ei, tähän on vihreä. Tämä on paperinkeräyslaatikko! Ja tuoltahan se keräysautokin jo tulee. Ei kun kyytiin vaan (hyppää taas) ja kierrätykseen!

Jumpan voi lopettaa tähän, mutta kierrätysjumpatkaa mieluummin uudelleen tehtaalle, lehdeksi ja luettavaksi. Toistetaan edellä tehty tehdasmatkasta eteenpäin hieman muokaten, tyyliin:

Kylläpä on taas kuoppainen matka (hyppelehdi), mutta tuollahan se paperitehdas taas onkin. Ei kun alas liukuhihnalle (hyppää)...

Lähde: Lilja, Hanna: "Paperinkierrätysjumppa." Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy 2001.

5. Matematiikkapelin ”30” ympäristöversio

Tarvittavat materiaalit:

- (iso) noppa
- tehtävälaput printattuna

Pelissä etsitään ryhmissä numeroituja tehtävälappuja maasta ja tehdään niissä annettuja tehtäviä.

- Printtaa liitteen 1 tehtävälaput ja leikkaa ne erilleen toisistaan. Laminoi laput, jos haluat tehdä kestävämmän version.
- Pyydä osallistujia viemään laput pihalla sellaisiin paikkoihin, joista ne näkyvät. Lappuja ei saa piilottaa. Jos tuulee, laput saa pysymään paikallaan käyttämällä kiviä painoina.
- Jaa leikkijät 3-4 -hengen ryhmiin. Jokainen ryhmä keksii itselleen tavan koota ryhmä ilman, että pitää huutaa ”tulkaa tänne”. Kutsu voi olla esim. vihellys tai taputus.
- Päätä/arvo ryhmille nopan heittojärjestys.
- Ryhmä heittää noppaa ja etsii pihalta nopan luvun mukaan numeroidun lapun.
- Ryhmän kannattaa hajaantua etsiessään kysymys/tehtävälappuja ja heidän tulee käyttää omaa kutsusignaaliaan, kun kokoavat ryhmän yhteen.
- Kun tehtävälappu on löydetty, ryhmä tekee siinä olevan tehtävän ja tulee heittämään noppaa uudestaan.
- Nopasta saatu luku lisätään pluslaskulla edelliseen lukuun. Taas etsitään lukua vastaavalla numerolla numeroitu tehtävä ja tullaan heittämään noppaa.
- Se joukkue voittaa, joka pääsee ensimmäiseksi lukuun 30. Jos aikaa on vähemmän, voi valita ”maaliksi” pienemmän luvun.
- Pelin kesto on 15-20 minuuttia, jos maalina on luku 30.

6. Turhaketervehtiminen

Turhaa kuluttamista voi lähestyä tervehtimistehtävän kautta. Leikissä jokainen saa uuden sukunimen. Nimet ovat tavaroita, joita harvemmin tarvitaan kotona tai ne ovat useimmille turhia.

- Printtaa sukunimikortit liitteestä 2.
- Jaa jokaiselle leikkijälle yksi kortti.
- Leikkijät kiertävät sanomassa toisilleen käsipäivää sanoen etunimensä ja uuden sukunimensä. Esim. Hei, olen Maija Popcornikone.
- Jos Maija tervehtii Matti Lumipallopihtiä, he vaihtavat tervehtimisen jälkeen kortteja keskenään. Eli tulee Maija Lumipallopihti ja Matti Popcornikone.
- Muutaman tervehtimiskerran jälkeen mietitään millaisia tavaroita sukuniminä oli. Olivatko ne tarpeellisia vai tarpeettomia?

Leikin idea on lainattu Lahden ympäristöpalveluilta.

- 1. Kuka ryhmästänne on käynyt viimeksi kirpputorilla?**
- 2. Kuka ryhmästänne on antanut pieneksi jääneitä vaatteita kierrätykseen?**
- 3. Miten voi vähentää roskeen joutuvan paperin määrää. Tulkaa kertomaan ideat opettajalle.**
- 4. Mistä materiaalista muovi on tehty? Huutakaa vastaus yhteen ääneen.**
- 5. Miten voi toimia niin, että ruokaa ei joudu roskeen? Tulkaa kertomaan opettajalle.**
- 6. Miten voi toimia niin, että kännykkä kestää käytössä mahdollisimman hyvin? Tulkaa kertomaan opettajalle.**

- 7. Jos kännykkä menee rikki, mitä sille voi tehdä? Tulkaa kertomaan opettajalle.**
- 8. Muodostakaa olio, jolla on yhtä monta jalkaa maassa kuin hyönteisellä.**
- 9. Muodostakaa olio, jolla on yhtä monta jalkaa maassa kuin koiralla.**
- 10. Mistä saa luettavaksi kirjan ostamatta sitä omaksi? Tulkaa kertomaan opettajalle.**
- 11. Kuka ryhmästänne on käynyt viimeksi kirjastossa? Hän kertoo muille vinkin hyvästä kirjasta.**
- 12. Saatte vapaaheiton, tulkaa takaisin nopalle ilman tehtävää.**

- 13. Saatte vapaanheiton, tulkaa takaisin nopalle ilman tehtävää.**
- 14. Keksikää kierrättämiseen innostava mainoslause ja tulkaa kertomaan se opettajalle.**
- 15. Mihin kuuluu toimittaa rikkinäiset sähkölaitteet kuten kännykät? Tulkaa kertomaan opettajalle.**
- 16. Mistä materiaalista lasi on tehty? Etsikää materiaalia koulun pihalta ja tuokaa opettajalle.**
- 17. Mistä materiaalista paperi on tehty? Etsikää materiaalia koulun pihalta ja tuokaa opettajalle.**

- 18. Mistä materiaalista kartonki on tehty? Etsikää materiaalia koulun pihalta ja tuokaa opettajalle.**
- 19. Etsikää koulun pihalta jotakin luontoon kuulumatonta ja tuokaa opettajalle.**
- 20. Käykää sanomassa jollekin toisen ryhmän oppilaalle, että hän on mukava.**
- 21. Liitäkää kuin liito-orava**
- 22. Hyppikää kuinjänis**
- 23. Etsikää maasta kaunis kivi jokaiselle ryhmän jäsenelle.**
- 24. Mitkä eläimet muuttavat biojätettä mullaksi? Tulkaa kertomaan opettajalle.**

- 25. Mitä voi askarrella wc-paperirullasta? Keksikää kolme ideaa.**
- 26. Mitä voi askarrella vanhasta sanomalehdestä? Keksikää kolme ideaa.**
- 27. Mitä voi tehdä tyhjästä lasipurkista? Keksikää kaksi ideaa.**
- 28. Mitä voi tehdä vanhasta säilykepurkista? Keksikää kolme ideaa.**
- 29. Muodostakaa rinki kädet käsissä ja pyörikää ympäri kolme kertaa.**
- 30. Tarvitseeko lahjojen olla aina tavaroita? Mitä muuta voisi antaa lahjaksi? Keksikää kaksi ideaa ja tulkaa kertomaan opettajalle.**

Liite 2. Turhakkeet tervehtimisleikkiin. Printtaa ja leikkaa irti.

Popkornikone	hajustettu roskapussi	Banaaninkuljetus- kotelo
sähköinen tölkinavaaja	oliivilusikka	kananmunakauha
leipäkone	sähköinen tikkarinpyöritin	Nenäkarvan- poistaja
patterikäyttöinen pippurimylly	lumipallopihdit	pitsanpaistokone
pääsiäismunan yllätyslelu	appelsiinin kuorin	cappucinovispilä
mainosposti	värjätty wc-paperi	sähkökärpäslätkä
sähköinen kasvoharja	kertakäyttöinen jääpalapussi	vaipankätkin